

ORTHOREXIA, EDZÉSFÜGGŐSÉG ÉS IZOMDISZMORFIA MEGJELENÉSE HOBBISPORTOLÓK ÉS FITNESSZVERSENYZŐK KÖRÉBEN

(OCCURENCE OF ORTHOREXIA, EXERCISE ADDICTION AND MUSCLE DYSMORPHIA
AMONG HOBBY ATHLETES AND FITNESS COMPETITORS)

Készítette: Komáromi Helga

Mentor: Molnár Andor

Célkitűzés, hipotézisek: Az egészségesétel-függőség (orthorexia, ON), a testedzésfüggőség (EA), valamint a soványságfóbiával és átlagnál nagyobb izomtömeggel társuló izomdiszmorfia (ID) olyan bio-pszicho-szociológiai problémák, amelyek a különböző fitnessirányzatokban is megjelennek. A kutatás célja az ON, az EA és az ID önálló vagy együttes előfordulási gyakoriságának feltérképezése, illetve a közöttük fennálló korreláció kimutatása a fitnessztermet hobbiszinten látogatók (HS) és a fitnesszversenyzők (FV) körében.

H1: Az FV-k nagyobb arányban mutatnak hajlamot az ON-re, mint a hobbisportolók.

H2: Az EA a HS és FV férfiak és nők csoportjában is hasonló arányban fordul elő és minden csoportban nagy arányban jelennek meg a veszélyeztetettek.

H3: A FV-k, azon belül is a férfiak, nagyobb százalékban mutatnak hajlamot az ID-re, mint a HS-k.

H4: A vizsgált csoportokban megjelenik egyszerre két vagy akár mindhárom kutatott zavar és kimutatható korreláció a zavarok megjelenése között.

H5: A kutatásban résztvevő többsége nincs tudatában, hogy táplálkozási- vagy testképzavara, vagy edzésfüggősége van.

Anyag és módszer: A vizsgálatban 88 hobbisportoló (52 női, 36 férfi) és 43 fitnesszversenyző (21 női és 22 férfi) vett részt. A résztvevők önértékelésére vonatkozó saját kérdéseink mellett az ON gyakoriságát ORTO-15 (Donini, 2005), az EA prevalenciáját Exercise Addiction Inventory (EAI; Terry, 2004), az ID előfordulási mutatóját Muscle Appearance Satisfaction Scale (MASS; Mayville, 2002) kérdőívvel vizsgáltuk.

Statisztika: átlag ± S.E.M, %, Bonferroni-, illetve Mann-Whitney U-teszt (p<0,05: *FV vs. HS; # férfi vs. nő), korreláció-analízis (K).

Eredmények: Az ORTO-15 tesztben a 40 pont vagy az az alatti összesített pontszám igazolja az ON jelenlétét. A FV nők (29,73±1,00*) alacsonyabb átlagpontszámot értek el a HS nőkkel szemben (34,21±0,72), tehát hajlamosabbak az ON-re. Férfiaknál nem volt kimutatható hasonló különbség. A teljes csoportok között szignifikáns eltérés mutatkozott (FV: 31,58±0,78*; HS: 34,64±0,55). A HS-k (férfi: 77,78%; nő: 88,46%; teljes: 84,09%) és a FV-k között (férfi: 95,24%; nő: 100%; teljes: 97,67%) is kiugróan magas az ON prevalenciája. A HS-k körében nem jelentősen ritkább az ON, mint az FV-k esetében. Az ORTO-15 átlagpontjai alapján a H1 igaznak bizonyult, de az egyes vizsgálati csoportokban regisztrált ON gyakoriság nem támasztja alá a H1 feltételezésünket.

Az EAI-teszten az FV nők magasabb átlagpontszámot értek el (21,82±1,21*) a HS nőkkel szemben (16,77±0,70) és a nemeket összesítve is a FV-k átlagpontjai magasabbak (20,70±0,92*), mint a HS csoporté (16,58±0,50). A férfiak körében a nőkéhez hasonló differencia nem volt kimutatható. Az adatok arra utalnak, hogy a FV-k hajlamosabbak az EA-ra.

Ezt igazolja, hogy az EA gyakoribb volt az FV csoportban (1. ábra), férfiak és nők körében is (H2 első része-hamis).

A veszélyeztetettek prevalenciája mindkét csoportban és nemnél magas volt (H2 második része-igaz), de a HS csoportban szignifikánsan nagyobb arányban voltak jelen.

1. ábra

	Hobbisportoló			Fitnesszversenyző		
	férfi	nő	teljes	férfi	nő	teljes
Függő	5,56	7,69	6,82	38,09	45,45	41,86
Veszélybe	75,00	75,00	75,00	47,62	45,45	46,51
Egészsége	19,44	17,31	18,18	14,29	9,10	11,63

Az edzésfüggőség prevalenciája (%)

Az ID gyakoriságát összehasonlítva a HS (férfi: 11,11%; nő: 7,69%; teljes: 9,09%) és FV (férfi: 33,33%; nő: 31,82%; teljes: 32,56%*) csoportokban, szignifikáns különbség detektálható az azonos neműek között, valamint a két csoport között összesítve (H3 első része-igaz). Az ID-re való hajlam csoportok közti különbsége a MASS-teszten elért átlagpontokban is megmutatkozik, az FV-k (férfi: 54,14±3,98*; nő: 54,68±2,76*; teljes: 54,42±2,37*) - nemenként és összesítve is - jelentősen magasabb átlagpontszámot értek el, mint a HS csoport (férfi: 42,69±2,40#; nő: 37,13±2,01; teljes: 39,41±1,56). Az FV csoportban nemi különbség nem tapasztalható (H3 második része-hamis), szemben a HS csoporttal.

A 2. ábra alapján a vizsgált csoportokban megjelenik egyszerre két vagy akár mindhárom kutatott zavar, az FV-k körében nagyobb gyakorisággal. A zavarok megjelenése között minden vizsgált csoportban korrelációs kapcsolatot is detektáltunk (H4-igaz).

2. ábra

Hobbi-sportoló		EA + ID	ON + ID	ON + EA	ON + ID + EA
		Férfi	Nő	Teljes	Férfi
Hobbisportoló	Férfi	0,00%	11,11%	5,56%	0,00%
	Nő	5,77%	7,69%	5,77%	5,77%
	Teljes	3,41%	9,09%	5,68%	3,41%
Fitnesszversenyző	Férfi	28,57%*	28,57%	28,57%*	28,57%*
	Nő	27,27%*	31,82%*	45,45%*	27,27%*
	Teljes	27,91%*	30,23%*	37,21%*	27,91%*

Az ON, EA és ID együttes előfordulása

A 3. ábra alapján az önértékelés (SR)-ON és ORTO-15 teszt, valamint az SR-EA és EAI teszt eredményei között összefüggéseket fedeztünk fel. Az ID vonatkozásában az SR-ID és a MASS között nem volt korreláció (H5-hamis).

3. ábra

	Hobbisportoló			Fitnesszversenyző		
	férfi	nő	teljes	férfi	nő	teljes
SR-ON ORTO-15	- 0,302	-0,508 K	-0,442 K	- 0,355	- 0,356	-0,403 K
SR-EA EAI	0,263	0,566 K	0,437 K	0,691 K	0,531 K	0,633 K
SR-ID MASS	0,259	0,057	0,100	0,178	0,193	0,183

Az önértékelés (self-reported – SR) zavarok és az ORTO-15, EAI-, MASS- tesztek korrelációs együtthatói (r)

Konklúziók: Akik a hobbi vagy versenyzői szintű fitnesszt választják mozgásformának, figyelniük kell az esetleges kényszerbetegségekre, a táplálkozási- és testképzavarok megelőzésére, kezelésére, mivel erős az ON-re való hajlam, gyakori az EA veszélyeztetettség, és az EA és az ID is előfordul körükben. E zavarok megjelenése között szoros az összefüggés. Szerencsére az ON és az EA megjelenését az érintettek többsége észreveszi magán.